

We zeggen het maar even voor de zekerheid: printen is alleen toegestaan voor persoonlijk gebruik. Het is niet supersympathiek om dit artikel te verspreiden -- sterker nog: het is verboden. Gelukkig is het heel eenvoudig om anderen een Blendle-linkje te sturen.

14-02-2015

‘Revanche op paus en zijn kliek’

Een documentaire laat de moeizame gesprekken zien tussen kerk en slachtoffers van misbruik. „Het gaat om erkenning.”

door Cyril Rosman

Het was in een dertien in een dozijn vergaderzaaltje dat bij Michel Vossen opeens het zweet uitbrak. Vanachter twee tegen elkaar geschoven tafels hoorde hij de woorden waarvan hij al tientallen jaren hoopte dat ze gezegd zouden worden. „We erkennen dat jullie door onze broeders misbruikt zijn”, zei overste Kees Gordijn van de Broeders van Maastricht. Vossen: „Het was op dat moment de mooiste dag van mijn leven. Dat de overste erkende wat mij als kind is aangedaan. Hij zei ‘sorry’.” Na het zweet kwamen de tranen. Veel tranen.

Naast Vossen uit het Belgische Lanaken zaten er op die dag in 2011 nog 21 mannen in dat zaaltje in een hotel. Vaak samen met hun partners. Ze vormen ‘de slachtoffergroep Maastricht’ en waren op dat moment al een tijd bezig om erkenning te krijgen voor het seksueel misbruik dat hen was aangedaan door de broeders van de congregatie.

Tallose verhalen zijn er de afgelopen jaren geschreven over het misbruikschandaal in het katholieke Nederland van de jaren '50 en '60. Tallose verhalen ook over de afwikkeling en het betalen van financiële compensatie door de kerk. En nu is er voor het eerst een film die het proces van strijd, verdriet, erkenning en vreugde laat zien: Misbruikte Mannen. Vier jaar volgde documentairemaakster Doret van der Sloot de groep mannen tijdens hun gesprekken met de Broeders van Maastricht over erkenning en genoegdoening. De camera was er ook bij op momenten dat de mannen huilend hun relaas vertellen aan de mediators en de broeders zelf.

De groep benaderde haar om te filmen.

Vossen: „We zaten lang vast in de gesprekken met de orde. Er was veel weerstand bij de broeders. Ze stonden niet open voor ons, twijfelden aan onze verhalen. Toen dachten we: we vragen iemand om het vast te leggen op film. Eerst mocht de camera er niet bij. Later wel. Daarna liepen de gesprekken beter. De broeders kwamen niet meer, zoals eerder, terug op hun afspraken, want die stonden nu op beeld.”

Van der Sloot: „De mannen en de broeders lagen op ramkoers met elkaar. Ik heb de mannen gevraagd: waarom is erkenning zo belangrijk voor jullie? Je weet toch wat er gebeurd is? Ze hebben me overtuigd van het belang ervan.”

Vanuit zijn woonkamer, in Lanaken vlakbij Maastricht, kijkt Vossen uit over de glooiende heuvels. Hij groeide op in Zuid-Limburg. Op de Aloysiusschool in Maastricht werd hij na schooltijd misbruikt door meerdere broeders. Soms tot twee keer per dag. Hij werd misbruikt, moest broeders oraal bevredigen. Als kind deed hij met zijn ouders aangifte bij de politie, het werd nooit een zaak. Het misbruik en de doofpot hebben zijn leven getekend. De andere mannen in de groep hebben soortgelijke verhalen. Het misbruik vond plaats op meerdere vestigingen van de broeders, in Maastricht, maar ook op het internaat St. Louis in Amersfoort. Tientallen jaren later, nadat de media het deksel van de doofpot hadden gelicht, zaten de slachtoffers voor het eerst samen in een zaaltje van een Chinees restaurant. Ze vonden elkaar door oproepen via slachtofferorganisaties. In het zaaltje vertelden ze elkaar hun verhalen. Van der Sloot: „Er was een man bij die echt dacht dat hij de enige in Nederland was die misbruikt was door de Broeders van Maastricht. Hij had er nog nooit met iemand over gesproken.”

Ze huilden en lachten samen en gingen de strijd aan met de congregatie. De meesten kozen voor mediation in plaats van een gang naar de officiële, onafhankelijke klachtencommissie die werd ingesteld na het rapport-Deetman. „Die commissie voelde als een rechtbank, bij mediation wordt er met elkaar gesproken en is het doel er samen uit te komen”, zegt Vossen. De beruchte tv-uitzending van Nova in 2011 waarin de twee hoogste Nederlandse geestelijken, kardinaal Eijk en broeder-overste Van Dam, houterig spraken over het misbruikschandaal was een dieptepunt. Vossen zat in het publiek. „Wat zij zeiden, kwam niet over. Je had geen moment het idee dat ze het echt meenden.” Er was wanhoop over zoveel vermeende onverschilligheid. Vossen, die zich ontpopte als aanvoerder van de groep, overwoog een paar keer met de hele procedure te stoppen. „Slachtoffers bleven me bellen met hun verhalen. Ik kreeg hartkloppingen, gebruikte valium.”

Het kantelpunt kwam met de dood van de overste van de Broeders van Maastricht. De nieuwe overste, Kees Gordijn, sloeg een andere toon aan. Vossen: „Hij zei: het komt allemaal in orde. Je voelde dat het klopte wat hij zei. Dat hij het meende. De opstelling van iemand kan zo'n groot verschil maken. Dit zou een voorbeeld moeten zijn voor iedereen in de kerk.”

De film van Van der Sloot eindigt op het moment dat het 'in orde' is gekomen. De mannen krijgen elk, als afsluiting van de mediation, een e-mail. Daarin staat in welke categorie het hun aangedane misbruik valt en welk compensatiebedrag daaraan vastzit. Bedragen die kunnen oplopen tot 100.000 euro voor de ergste vorm van misbruik. De reacties van de mannen in de film die dat bedrag krijgen toegekend, zijn haast euforisch.

Vossen: „Toen ik het terugzag, dacht ik: als ze goddomme maar niet denken dat het mij om het geld gaat.” Van der Sloot: „Ik heb getwijfeld over die scènes, ik wil per se niet dat mensen dat

denken.” Vossen: „Het is niet het geld, het is de erkenning. Dat je het allerhoogste bedrag krijgt, is een erkenning van dat wat jou is aangedaan het allerergste is, wat ze iemand konden aandoen. Het voelt ook als revanche. Niet op overste Gordijn, wel op de paus en die kliek eromheen.”

Woensdag kijkt de groep mannen samen naar de film als die op tv wordt uitgezonden. Daarna is het klaar. Voor Vossen dan. „Er zijn mannen die dit voor zichzelf nog niet kunnen afronden. Sommigen zijn weer ingestort. Anderen denken nog na over vervolgpcedures. Ik niet. Mijn rugzak is nu half leeg, met de rest zal ik moeten leven. Voor deze film spreek ik er nu nog één keer over. Omdat ik hoop dat het kan voorkómen dat dit alles nog een keer gebeurt.”

Misbruikte Mannen, woensdag 23.00 uur op NPO 2